

Motion till riksdagen 2025/26:4158

av Christofer Bergenblock m.fl. (C)

med anledning av prop. 2025/26:251 En mer sammanhållen vård för personer med skadligt bruk eller beroende och andra psykiatriska tillstånd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att reformen till fullo finansieras genom omfördelningen av medel mellan kommuner och regioner samt genom kompensation för de extra kostnader som uppstår för regioner och kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att inrätta en nationell stöd- och samordningsfunktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontinuerlig uppföljning och utvärdering av reformen för att säkerställa att den uppnår sina avsedda effekter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiet har länge drivit frågan om att missbruksvården i högre grad måste präglas av medicinsk vetenskap och beprövad erfarenhet. Redan 2011 tog vi ställning för ett förändrat huvudmannaskap med ett överförande av ansvaret för missbruksbehandling till de nuvarande regionerna. Majoriteten av personerna med ett skadligt bruk eller beroende har en bakomliggande psykisk eller somatisk sjukdom och därför måste missbruksvården utgå från att i första hand behandla den aktuella sjukdomen och i andra hand att i största möjliga mån lindra sjukdomssymtomen. All annan sjukvård utgår från det perspektivet och missbruksvården ska inte vara något undantag. Ett ändrat huvudmannaskap skulle underlätta samordningen av vården. Centerpartiet välkomnar därför regeringens proposition om att skapa en mer sammanhållen vård för personer med

skadligt bruk eller beroende i kombination med andra psykiatriska tillstånd. Det är en av de mest utsatta grupperna i vårt samhälle, där glappet mellan kommunal socialtjänst och regional hälso- och sjukvård alltför ofta leder till att individer faller mellan stolarna. En reform som stärker samverkan och sätter individens behov i centrum är därför nödvändig och efterlängtd.

En god ambition är dock inte tillräckligt. För att en reform av denna dignitet ska lyckas i praktiken – ute i landets kommuner och regioner – krävs långsiktighet, tillräckliga resurser och ett tydligt stöd. Här ser vi tyvärr att regeringens förslag brister, vilket riskerar att påverka implementeringen och utfallet av reformen.

Det är regionerna och kommunerna som ska genomföra reformen i praktiken. Det handlar om att bygga upp nya arbetssätt, kompetensutveckla personal och säkerställa fungerande vårdkedjor. Detta kommer att kräva betydande resurser. Av propositionen framgår det tydligt att ett flertal remissinstanser, däribland SKR och flera kommuner och regioner, påtalar att reformen innebär en ambitionshöjning med ökade kostnader.

Grunden för finansieringen handlar om en omfördelning av medel mellan kommuner och regioner, men att hävda att finansieringsprincipen inte är tillämplig för att det inte skulle röra sig om nya uppgifter är att blunda för verkligheten. Därefter föreslår man tidsbegränsade stimulansmedel. Det är oansvarigt och skapar en stor osäkerhet för kommuner och regioner, vilken i slutändan drabbar patienten. Ofinansierade reformer stjälper mer än de hjälper, då de tvingar fram svåra prioriteringar som kan riskera att drabba annan kärnverksamhet. För att säkerställa en jämlik vård i hela landet måste staten ta sitt ansvar och fullt ut kompensera regioner och kommuner för de extra kostnader som reformen medför.

Att överbrygga klyftan mellan två huvudmän med olika lagstiftningar och kulturer är en komplex uppgift. För att inte varje kommun och region ska behöva uppfinna hjulet på egen hand krävs en nationell stödfunktion. Regeringen aviserar medel för ”myndighetsuppdrag eller andra insatser för att stödja huvudmännen”, vilket är alldeles för vagt.

Centerpartiet anser därför att Socialstyrelsen bör få ett tydligt och långsiktigt uppdrag att inrätta en stöd- och samordningsfunktion. Denna funktion ska kunna ge vägledning, sprida goda exempel och erbjuda konkret stöd till huvudmännen under hela införande-processen. Det skulle minska det administrativa krånglet och säkerställa att reformen implementeras på ett mer likvärdigt och effektivt sätt över hela landet, med hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Det behövs inte minst i ljuset av att SKR påtalat att ansvarsrollerna mellan kommuner och regioner förändras och kan upplevas som otydliga. För att undvika att reformen leder till ojämlikhet över landet behövs en tydlig samordning.

En reform är bara lyckad om den leder till faktiska förbättringar för de människor den berör. Det räcker inte med att stifta en lag; vi måste också veta att den fungerar. Utredningen som ligger till grund för propositionen föreslog att verksamheten löpande skulle följas upp och att deltagarna skulle medverka i uppföljningen. Regeringen avfärdar dock detta och menar att befintliga bestämmelser, lagrum och krav på kvalitetsutveckling är tillräckliga. Men en så pass stor och komplex reform måste följas upp systematiskt. Vi anser, i linje med utredningens ursprungliga förslag, att det från start måste finnas en tydlig plan för hur reformens effekter ska mätas. Får fler individer rätt stöd i rätt tid? Leder reformen till bättre hälsa, trygghet och levnadsvillkor? Fungerar samverkan mellan huvudmännen bättre? Genom att följa upp och utvärdera kan vi säkerställa att skattemedlen används effektivt och att reformen vid behov kan justeras för att verkligen nå de uppsatta målen.

För att regeringens goda intentioner ska bli till verklighet krävs att dessa tre förutsättningar kommer på plats. Med en tryggad finansiering, ett nationellt stöd och en gedigen uppföljning kan vi skapa en beroendevård och psykiatri som är sammanhållen, nära och tillgänglig – i hela Sverige.

Christofer Bergenblock (C)

Martina Johansson (C)

Anne-Li Sjölund (C)